

Se'ns ha mort Vicens Vives

Un cop de vent sec i hostil se'ns ha endut Jaume Vicens Vives i el silenci definitiu d'ell que ens en volta ara és més absorbent que cap veu, que cap dels sorolls que moren en l'aire. Un temps dur s'abat sobre la nostra terra, enmudit boques en el camí de l'esperança, restant-nos companyies i mestratges, silencis ens fan costat, i ens enardeixen.

Jaume Vicens s'havia emprès el repàs de la nostra història, impulsant-lo cap els factors sociològics i econòmics, cap a les causes-conseqüències i les conseqüències-causes col·lectives; en aquest terreny, les seves troballes han estat reveladores, aclarint fets nebulosos, dibuixant una constant a través de tota l'existència del nostre país. La història de les cròniques l'anava complementant amb la història dels protocols notariais, de les institucions bàsiques, de l'estadística dels nivells de vida, és a dir, amb la història subjacent en la Història. Diríem gairebé que Vicens Vives desco-

brí per a nosaltres la fam en la història, la història del cada dia.

Mediterràniament clar —és la millor forma d'esser-hó, per no dir l'única, Jaume Vicens destriava la nostra història no pas amb la passió neutre de l'erudit, sinó amb l'abrandament del qui crea un futur, i així ens desfeia un fet de cartró i ens en feia un de comunicable; a través seu i de l'equip que creà, ens comunicàvem amb la història perquè ens l'avivava, ens la feia, diem-ho, d'ara. I, curios, les seves paraules eren sovint com una llavor de futur; el futur deu ser, en part la història per viure encara.

De la manera que en un documental cinematogràfic la sàvia disposició en moviment de la llum ens dona perfils nous i volums nous en les imatges inertes, Jaume Vicens ens descobria una vida inèdita en la història, desmontant homes-idolitzats i fets idolitzats per a ensenyar-nos de qué estaven fets. Els períodes de crisi, les èpoques fondes i podrides, els retrocessos

de consciència on es forgen les renaixences en el dolor i la humillació eren l'objecte amorós del seu estudi. De fet l'obra de Vicens, era par, amb la de tants d'altres, d'aquesta renaixença que sempre hem d'intentar viure. Per a ell la veritat històrica era condició necessària a la veritat general del devenir dels pobles i així la servia amb passió. Perqué ens consta que l'estimava la nostra terra, i sent com era, havia de voler que ella i la veritat no es separessin.

Magnífic Jaume Vicens. Gironí dels bons, portava jovialment, jovenívola-ment la serietat de la seva erudició i dels honors que li foren conferits. Amb ell, teníem la impressió de que un home només val el qué treballa; i ell es submergí en el seu treball fins que la mort l'en ha tret, d'una manera sobtada, i sent d'edot feta, haurà mort com un jove. Tenim l'orgull un orgull entristit ara, de que Jaume Vicens era dels nostres.

Per dues vegades, darrerament, havíem tingut l'alegria de tenir-lo a Sant Feliu; en abdués, al goig intel·lectual de les lliçons que ens donà, ens hi afegí el goig humà d'una conversa planera, viva, interessada per les coses de Catalunya i també de la nostra comarca; era bó de veure Vicens Vives vessant-se ja fos cap un problema de convivència, ja fos cap un nus històric, ja fos cap el record dels seus anys guixolencs.

Llavors l'historiador es bebia el record d'ell mateix; aquell que tots ens volem, i aquí se'n sociava. Li agradava venir aquí, —i com ens agradava que vingués!— entre els seus parents entre els que d'ell esperàvem, caminant les cantonades de la seva infància.

Hem perdut un home l'ha perdut el nostre país que tant el necessitava, i el nostre dolor és gran, com gran era l'esperança en ell posada. Un moment, el caminar de l'esperança s'atura per a pensar en algú que és mort. Aixó és trist. Un home, —gran cosa, Senyor!— un treballador. Un cor s'ha aturat. I el gran cor de la terra continua, dolorit.

Reposa ja el treballador vora la badia de la llum que tantes coses aclareix. Podem endevinar el qué haguera estat la seva vida si els déus haguessin volgut continuar-la, si la seva mort l'hagués oblidat una mica més. Com sabem el qué serà la seva tasca a partir d'ell: creà un equip, fundà un sistema de treball en el qual ell serà continuat. Venturosos aquells de qui, com ara ho diem de Jaume Vicens, pot dir-se així. Viure es sempre començar. J. V. R.

ADEU a J. Vicens Vives

Et diem adéu amb el cor trist i esglaiat,

Ens faràs tanta falta . . . !

Qui semblarà tan amorosament, amb tanta fe i amb tanta eficàcia, la llevor que escampava la teva mà en els solcs sagnants de la teva, de la nostra, terra ferida?

Senyor i cavaller de ciència. Ver senyor que jamai es sentí temptat ni per orgulls ni feudalismes. Adés hoste, adés amfitrió, fores pont estés a la comprensió i a la concòrdia.

T'han dit «català universal», i això vol dir més català que cap altre. Seny, potencialitat de treball, empena i cor obert.

Te'n vas, però ha quedat escrit y ja per a sempre més el teu missatge. La teva visió nova, específica, de la investigació històrica i de la pròpia Història serà font que aixecarà la set dels assedegats d'idees més absolutes, de necessàries renovacions i d'un mirar més profund en els dos sentits de la vertical, on has bastit la teva obra.

Sant Feliu et recorda, a tu, enamorat de St. Feliu i de l'encís de la seva parla. Aquest St. Feliu que amb la teva paraula vas guanyar.

«Ancora» et recorda, signatura il·lustre de les teves planes, a la que enriques amb magnífiques i valuoses engrunes del teu temps

Moltes, moltes hores, ofrenaren, generoses, les teves mans, adhuc per a un sol home delitós d'escoltar-te.

Sembrares i donares.

I la mort, que espia les teves llargues dàdives de temps, et colpí ja sense temps a la falda.

Peró les hores donades s'han tornat arbres de llum, i marcarán sempre el teu pas amb flors de fe i d'esperança.

Descansa en pau!

L. d'Andraitx